



Verenigde Vergadering der Staten-Generaal

Aan de Leden van de Staten-Generaal

datum 21 maart 2013

Hierbij doe ik u toekomen een memorandum betreffende het afleggen van de eed of belofte bij de inhuldiging van een nieuwe Koning in de verenigde vergadering van de Staten-Generaal.

Ik acht het voor een goede gang van zaken in de verenigde vergadering ter inhuldiging van Koning Willem-Alexander op 30 april van belang dat alle leden van de Staten-Generaal die aanwezig zullen zijn, tevoren duidelijk kenbaar hebben gemaakt of zij wel of niet bereid zijn de verklaring bedoeld in artikel 2 van de Wet beëdiging en inhuldiging van de Koning, te beëdigen of te bevestigen. Daarom verzoek ik u bijgaande verklaring in te vullen en te ondertekenen en aan het projectbureau Inhuldiging te retourneren.

Met vriendelijke groet,

Mr. G.J. de Graaf
Voorzitter van de Verenigde Vergadering der Staten-Generaal



Memo

afzender Voorzitter
opsteller Griffier, Mr. G.J.A. Hamilton
telefoon 070-3129 245
e-mail griffier@eerstekamer.nl

aan de leden van de Staten-Generaal

datum 21 maart 2013

Inhuldiging Koning; eed/beloofte

Binnen beide Kamers van de Staten-Generaal leven, zo is gebleken, vragen rond de inhuldiging van de Koning en de eed of belofte die Kamerleden in dat kader afleggen. Zo is de vraag gesteld of Kamerleden verplicht zijn de eed of belofte af te leggen, hoe de bij de inhuldiging af te leggen eed/beloofte zich verhoudt tot de eed/beloofte die bij de aanvaarding van het Kamerlidmaatschap wordt afgelegd, en wat de situatie is als leden niet in de gelegenheid zijn de verenigde vergadering ter inhuldiging van de Koning bij te wonen. In dit memo wordt op deze vragen ingegaan.

Eed/beloofte bij aanvang Kamerlidmaatschap

Artikel 47 van het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden en artikel 60 van de Grondwet hebben betrekking op de eden of beloftes die de leden van de Staten-Generaal bij de aanvaarding van hun ambt afleggen.

Artikel 47, eerste lid, van het Statuut luidt als volgt:

"De ministers en de leden van het vertegenwoordigende lichaam in de landen leggen, alvorens hun betrekking te aanvaarden, een eed of belofte van trouw aan de Koning en het Statuut af."

Artikel 60 Grondwet luidt als volgt:

"Op de wijze bij de wet voorgeschreven leggen de leden van de kamers bij de aanvaarding van hun ambt in de vergadering een eed, dan wel verklaring en belofte, van zuivering af en zweren of beloven zij trouw aan de Grondwet en een getrouwe vervulling van hun ambt."

Het lidmaatschap van de Tweede of Eerste Kamer begint volgens de regering bij de parlementaire behandeling van de Grondwetswijziging¹ nadat de betreffende Kamer het lid heeft toegelaten en nadat hij of zij de vereiste eden of beloften heeft afgelegd.

¹ Tweede Kamer, zitting 1978-1979, 14222, nr. 7, p. 20. Kritiek hierop van C.A.J.M. Kortmann, Constitutioneel recht, 2008, p. 233, die overigens erkent dat de Kamers het standpunt van de regering lijken te volgen.



De wet waarin de beëdiging van Kamerleden is geregeld, is de Wet van 27 februari 1992, Wet beëdiging ministers en leden Staten-Generaal.

Artikel 2 van deze wet luidt als volgt:

'Bij de aanvaarding van hun ambt leggen de leden der Staten-Generaal in de vergadering van de kamer waarin zij zijn verkozen, de volgende eden of verklaringen en beloften af:
"Ik zweer (verklaar) dat ik, om tot lid van de Staten-Generaal te worden benoemd, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer (verklaar en beloof), dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer (beloof) trouw aan de Koning, aan het Statuut voor het Koninkrijk en aan de Grondwet.

Ik zweer (beloof) dat ik de plichten die mijn ambt mij oplegt getrouw zal vervullen.

Zo waarlijk helpe mij God almachtig!"

(Dat verklaar en beloof ik!").'

De eden en beloften worden tijdens een plenaire vergadering afgelegd in handen van de Kamervoorzitter.

Inhuldiging

Artikel 32 van de Grondwet luidt, sinds 1983, als volgt:

"Nadat de Koning de uitoefening van het koninklijk gezag heeft aangevangen, wordt hij zodra mogelijk beëdigd en ingehuldigd in de hoofdstad Amsterdam in een openbare verenigde vergadering van de Staten-Generaal. Hij zweert of belooft trouw aan de Grondwet en een getrouwe vervulling van zijn ambt. De wet stelt nadere regels vast."

Artikel 32 van de Grondwet heeft de voorgeschreven wettelijke uitwerking gekregen in de Rijkswet van 27 februari 1992, houdende bepalingen inzake de beëdiging en inhuldiging van de Koning (Wet beëdiging en inhuldiging van de Koning).

De wetgever verlangt van de Koning dat hij een wettelijk voorgeschreven eed of belofte aflegt.

Nadat de Koning de in artikel 1 bedoelde eed of belofte heeft afgelegd, spreekt de Voorzitter, zo bepaalt artikel 2, namens de Staten-Generaal, de Staten van Aruba, de Staten van Curaçao en de Staten van Sint Maarten de volgende plechtige verklaring uit:

"Wij ontvangen en huldigen, in naam van de volkeren van het Koninkrijk en krachtens het Statuut voor het Koninkrijk en de Grondwet, U als Koning; wij zweren (beloven) dat wij Uw onschendbaarheid en de rechten van Uw Koningschap zullen handhaven.



Wij zweren (beloven) alles te zullen doen wat goede en getrouwe Staten-Generaal, Staten van Aruba, Staten van Curaçao en Staten van Sint Maarten schuldig zijn te doen.

Zo waarlijk helpe ons God almachtig!"

(Dat beloven wij!").'

Artikel 3 schrijft voor dat, na het uitspreken van de in artikel 2 bedoelde plechtige verklaring deze door de Voorzitter en elk der leden, hoofd voor hoofd, wordt beëdigd of bevestigd.

Artikel 3 is imperatief geformuleerd ("De plechtige verklaring wordt beëdigd of bevestigd".) Evenwel verbindt de wet geen sancties aan het niet 'beëdigen' of 'bevestigen' van de verklaring door ieder van de leden.

In de memorie van toelichting bij het voorstel van wet is tot uitdrukking gekomen dat de inhuldigingsplechtigheid de verbondenheid van de Koning en de volkeren van het Koninkrijk symboliseert, als ook de verbondenheid van de landen, die onder één Kroon zijn verenigd². In de nota naar aanleiding van het verslag³ stelde de regering voorts dat '(...)de inhuldiging, die wij als een waardevolle traditie zien, op plechtige wijze de verbondheid van de volksvertegenwoordiging van de landen en de Koning met het Statuut en de Grondwet tot uitdrukking brengt. Aan de inhuldigingsverklaring komt, zoals ook door de regering bij de algehele grondwetswijziging naar voren is gebracht, geen zelfstandige juridisch-constitutionele betekenis toe. De plechtige verklaring heeft derhalve niet het karakter van een eed.'

Tijdens het plenaire debat bracht het lid Schutte (GPV) naar voren dat wel degelijk sprake is van de eedsformule. De minister van Binnenlandse Zaken, Dales, gaf aan dat het 'geen eed is waaraan je een sanctie zou kunnen verbinden.' Zij benadrukte de bijzondere symbolische betekenis van de woorden die uitgesproken worden. Kamerlid en minister spraken vervolgens beiden uit dat de tekst van de wet duidelijk is.

In beide Kamers van de Staten-Generaal is de wet zonder stemming (dus met algemene instemming) aanvaard.

² Tweede Kamer, vergaderjaar 1988-1989, 21 209 (R 1373), nr. 3, p. 2 en 3.

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 1988-1989, 21 209 (R 1373), nr. 6.



Conclusie:

De door de leden van de Staten-Generaal bij de inhuldiging van een nieuwe Koning af te leggen eed of belofte ter bevestiging van een door de Voorzitter af te leggen wettelijk voorgeschreven plechtige verklaring bij de inhuldiging van een nieuwe Koning komt, anders dan de eed of belofte die een Kamerlid aflegt bij de aanvaarding van zijn ambt, geen zelfstandige juridisch-constitutionele betekenis toe⁴. De beëdiging of bevestiging van de verklaring zoals de wet die voorschrijft, doet op geen enkele wijze afbreuk aan de (grond)wettelijke rechten van de leden van de Staten-Generaal. Het afleggen van de eed of belofte is deel van de inhuldigingsplechtigheid. Leden die niet in de gelegenheid zijn deel te nemen aan de inhuldiging hoeven niet op een ander moment de eed of belofte af te leggen.

Door een (niet beraadslagende) verenigde vergadering uit te schrijven die strekt tot beëdiging en inhuldiging van een nieuwe Koning, geeft de Voorzitter van de Verenigde Vergadering der Staten-Generaal uitvoering aan de Grondwet en de Wet beëdiging en inhuldiging van de Koning. Koning en Staten-Generaal verbinden zich tot elkaar op de wettelijk voorgeschreven wijze. Het ligt in de rede dat leden van de Staten-Generaal die principieel bezwaar hebben tegen het overeenkomstig de Wet beëdiging en inhuldiging van de Koning beëdigen of bevestigen van de verklaring die de Voorzitter aflegt, niet deelnemen aan de verenigde vergadering. Uiteraard wordt leden die niet bereid zijn in de vergadering gevolg te geven aan wat de wet voorschrijft, de toegang tot de verenigde vergadering niet ontzegd.

Om onduidelijkheid tijdens de vergadering te voorkomen zal aan alle leden die kenbaar hebben gemaakt dat zij aan de verenigde vergadering op 30 april zullen deelnemen, tevoren worden gevraagd of zij wel of niet bereid zijn de verklaring van de Voorzitter te beëdigen of bevestigen.

⁴ Zie ook het antwoord d.d. 12 maart 2013 van de minister-president op op 27 februari 2013 gestelde vragen van de Eerste Kamerleden De Graaf en Engels (D66), bigevoegd.

Vragen door de leden der Kamer gesteld overeenkomstig artikel 140 van het Reglement van Orde, en de daarop door de regering schriftelijk gegeven antwoorden

2

Vragen van de leden **De Graaf en Engels** (D66) op 27 februari 2013 medegedeeld aan de minister-president over *de beëdiging en inhuldiging van de nieuwe Koning*.

Antwoorden van de heer **Rutte** (minister-president, minister van Algemene Zaken) (ontvangen 12 maart 2013).

Vraag 1 t/m 4

Wat is uw oordeel over recente kritische publicaties¹ over de eed of belofte als bedoeld in artikel 2 van de Wet beëdiging en inhuldiging van de Koning, die de leden van de Staten-Generaal ter gelegenheid van de beëdiging en inhuldiging afleggen aan de nieuwe Koning?

Kunt u aangeven in hoeverre deze eed/gelofte in betekenis verschilt van de eed/gelofte die Kamerleden afleggen bij de aanvaarding van hun ambt (art. 60 Grondwet)?

In hoeverre beperkt het afleggen van de eed of de belofte als bedoeld in vraag 1 volgens u de handelingsvrijheid van volksvertegenwoordigers?

In hoeverre is het afleggen van de eed/belofte als bedoeld in vraag 1 voor de leden van de Staten-Generaal een staatsrechtelijke verplichting?

Antwoord 1 t/m 4

De inhuldigingsverklaring in artikel 2 van de Wet beëdiging en inhuldiging van de Koning komt geen zelfstandige juridisch-constitutionele betekenis toe. Deze plechtige verklaring, uitgesproken door de voorzitter van de verenigde vergadering en vervolgens beëdigd of bevestigd door de leden van de Staten-Generaal en leden van de Staten van Aruba, Curacao en Sint Maarten, heeft niet het karakter van een eed of belofte zoals deze door de leden van de Staten-Generaal wordt afgelegd bij de aanvaarding van hun lidmaatschap en bevat geen beperkingen van hun handelingsvrijheid. De betekenis van de verklaring is vooral gelegen in het uiting geven aan de onderlinge verbondenheid van de Koning met de volkeren van het Koninkrijk, belichaamd in de parlementen van de landen van het Koninkrijk. Aan de inhuldigingsverklaring gaat vooraf de eed van trouw aan het Statuut en de Grondwet en een getrouwe ambtsvervulling door de Koning. De wet beëdiging en inhuldiging

¹ Zie bijvoorbeeld: Wim Voermans, «*De Grondwet zegt niets over eed aan de Koning*», Volkskrant 18 februari 2013; Jan Dirk Snel, «*Inhuldigingsverklaring levert geen extra verplichtingen op*», Volkskrant 22 februari 2013

van de Koning verbindt geen rechtsgevolgen aan het geval waarin een lid van de Staten-Generaal geen uitvoering geeft aan artikel 3.

Vraag 5

In de literatuur en de media² zijn voorts vragen gerezen of de toepasselijke wetgeving, m.n. de Wet lidmaatschap koninklijk huis, ruimte laat om aan prinses Maxima na de installatie van de nieuwe Koning de titel «Koningin» toe te kennen. Kunt u aangeven op welke staatsrechtelijke gronden deze titel zonder wetswijziging kan worden verleend?

Antwoord 5

Prinses Máxima wordt als de echtgenote van de Koning aangeduid als Koningin. Dit is historisch gebruik en in lijn met wat internationaal gangbaar is. De toepasselijke wetgeving bevat geen grondslag voor verlening bij koninklijk besluit van een titel «Koningin». Het gebruik van de aanspreekvorm «Koningin» bij de echtgenote van de Koning vergt geen wetswijziging.

Vraag 6

Bent u bereid de Kamer de gevraagde brief uiterlijk op 13 maart a.s. te doen toekomen?

Antwoord 6

Ja.

² Danielle Pinedo en Kees Versteegh, «Ze blijft prinses, maar we noemen haar koningin», NRC Handelsblad, 16 februari 2013; Danielle Pinedo en Kees Versteegh «Hoe het land er een koningin bij kreeg; Rechtsdeskundigen missen wettelijke grondslag voor nieuwe titel van prinses Máxima» NRC Handelsblad, 15 februari 2013. Eerder al: H. Loonstein, «Geen wettelijke basis voor «Koningin» Maxima, Ars Aequi, 56 (2007), p. 673.

Ondergetekende,.....

Lid van de Staten-Generaal

verklaart dat hij/zij in de verenigde vergadering der Staten-Generaal op 30 april ter inhuldiging van Koning Willem-Alexander

WEL / NIET (doorhalen wat niet van toepassing is)

de verklaring bedoeld in artikel 2 van de Wet beëdiging en inhuldiging Koning zal beëdigen of bevestigen.

Datum.....

Handtekening

Gaarne vóór 3 april 2013 retourneren aan het projectbureau inhuldiging/verenigde vergadering; dan wel een pdf. bestand van de ondertekende verklaring naar: inhuldiging@eerstekamer.nl